

Lydia Makarova, ryskan på Röudd

I höstas startade vi en ny cirkel om Smådalarö. Föga anades mängden av intressant historia, både mycket gammal och nyare som nu har kommit fram. Gemensamt har vi, ca 35 deltagare i denna cirkel, bearbetat och presenterat egna arbeten och det pågår ännu. Nedan återger vi en annorlunda historia som är sammanställt bl. a. från tidningsreportage år 1948.

Nittonåriga ryskan Lydia Makarova som inte vill återvända till Sovjet. Hennes fall har storpolitiska perspektiv och vandrar runt i världspresen

Originaltext från Vecko Journalen nr 15 1948.

Familjen Bigners hus på Röudd, Smådalarö.

under jätterubriker.

Längst upp i spetsen på den kuperade landtunga som sticker ut från Dalarö i nordlig riktning ligger ett vittrappat, trevligt hus, omgivet av en hög mur, krönt av röda tegelpannor.

Mellan trädens stammar skymtar blått vatten, det är en perfekt idyll. Men skenet bedrar. Detta

skärgårdsparadis har de senaste veckorna stått i centrum för en dragkamp med storpolitiska perspektiv.

För fyra år sedan reste den ryska överstedottern Lydia Makarova till Baltikum för att hälsa på en moster. Såvitt hon visste var hennes föräldrar döda och i stället för att återvända till Sovjet följde hon med mostern i en baltisk flyktingbåt över Östersjön.

Hon landsteg i Visby och fortsatte till Stockholm där hon erhöll främlingspass och uppehållstillstånd. Hon bodde hos olika familjer och togs förra året om hand av civilingenjör Folke Bigner och hans maka, i vilkas Dalarövilla hon vistats i sommar.

Vägen dit är slingrande och smal och går slutligen över ett brant bergsparti, varifrån den stupar rakt mot en öppen plan framför villan. Om Lydia behövde döljas var detta en idealisk vistelseort, särskilt som det är möjligt att från en gård några kilometer närmare stan telefonledes rapportera alla misstänkta bilar. Ryska ambassaden visade sitt intresse för Lydia Makarova, eller Lydia Marcelle som hon numera kallar sig, och i sommar har ambassadens bil vid olika tillfällen forcerat den smala vägen och – vederbörligen rapporterad i telefon – svängt ner på den öppna platsen framför Lydias hus. I bilen har suttit en attaché eller en ambassadsekreterare och deras ärende har varit att till Lydia överlämna ett brev från hennes fader, som alltså skulle vara i livet, samt förmå flickan att komma till ambassaden för att där diskutera hennes återresa till Sovjet, där fadern ivrigt väntar på henne.

Redan innan hon lämnade Sovjet gick hon på musikkonservatorium och studerade pianospelning och under åren i Sverige har hon fortsatt att uppöva sin talang. Ända till den ryska uppvaktningen intensifierades i sommar har hon haft det jämförelsevis lugnt, även om ryssarna, som sedan ett par år känt till hennes vistelseort, inte lämnat henne i fred.

Lydia har alltså under hela tiden i Sverige sällan vågat gått ut ensam av rädsla för att bli kidnappad. Hon har därför inte heller haft möjligheten att besöka en musikskola men hon har tränat hemma och i början av nästa år hade hon hoppats vara tillräckligt säker för att spela på en skolkonsert i Konserthuset. Nu vet hon inte riktigt hur det blir med den saken.

Den senaste tidens händelser har gjort henne uppskakad och berövat henne erforderlig arbetsro. Det illvilliga och orimliga påståendet, framfört av en tidning, att hela historien med den ryska uppvakningen skulle givits offentlighet för att skaffa henne publicitet inför konserten, har också bidragit till att beröva henne den nyförvärvade arbetslusten.

Utdraget nedan från tidningen SE nr 35 1948;

Rubrik: "NI DÖDAR ER FAR"

Hon är en söt flicka med böljande blont hår. Hon sjunger vackert och spelar piano virtuosmässigt.

Hon bor i den vackraste sommarvillan man kan tänka sig. Hon borde vara världens lyckligaste flicka.

Men 19-åriga ryskan Lydia Makarova är långt ifrån lycklig. Sedan hon kom till Sverige som flykting för fyra år sedan har man från ryska ambassaden sökt förmå henne återvända till Sovjet, lockat henne med fri resa, fri utbildning och all världens goda, hotat henne, hållit på att skrämma livet ur henne.

Under sommaren har jakten intensifieras. Ambassadtjänstemän har trängt in i den villa på Smådalarö utanför Stockholm där hon funnit en fristad hos en förstående familj. Ryska ambassadens CD-märkta bil har ofta setts dyka upp i grannskapet och i Saltsjöbaden ligger en racerbåt färdig att göra en attack från sjösidan mot sommarvillan och den flyktade flickan. Med stor skicklighet har ryssarna spelat på hennes känslor för fadern. Brevet från ambassaden har kommit tätt.

Så här låter det i ett av dem:

» Ni kan lugnt resa hem, där ni kommer att mötas med glädje och återförenas med er far. Om vi skriver till honom att ni vägrar ta emot hans brev kommer denna nyhet helt enkelt att döda honom. Om ert hjärta inte är av sten kommer ni att handla som ert samvete bjuder er. Låt ej somliga individer påverka er utan riv sönder det klibbiga spindelnet, i vilket era så kallade förmyndare vill snärja in er. Det är bara rädsla från deras sida att ni, när ni kommer undan deras skadliga inflytande, skall dra fram deras skumma affärer »

Hittills har ryssarnas försök varit förgäves.

Lydia var en skicklig konsertpianist. En stjärnelev på Royal Academy of music i London.

Sonen Jonny berättar om sin mor Lydia

"Lydia arbetade inom kommunala musikskolan i hela sitt yrkesverksamma liv i Stockholm, Nyköping, Karlstad och Varberg. Tiden i Karlstad på sjuttioalet och i början av åttioalet var nog den tid när det var störst chans att höra henne spela där hon gjorde många lokala framträdanden.

Lydia var en fantastiskt driven pianist och utbildad konsertpianist på den förnämaste av alla skolor i Leningrad. Skolan där alla de världsberömda ryska konsertpianisterna har gått.

På grund av kriget lämnade hon dock Ryssland redan som tolvåring. Hon gick sedan på musikkonservatoriet i Tallin, Estland innan hon kom till Sverige som flykting med båt över Östersjön. Innan hon valde familjelivet med min far var hon i London och gick på Royal Academy of music. Jag och min dotter fann henne död i sin säng på hennes 86:e födelsedag den 11 juni 2015."

Lydia Makarova, f 1929 i Leningrad fick sin första musikaliska utbildning vid Leningradkonservatoriet där hon studerade mellan 7 och 12 års ålder.

Lydias första konsert 1949 var i Stora Salen i Stockholms Konserthus med Kungliga Filharmonikerna. Lydia gifte sig med musikern Sten Wartel, en ung klassisk pianist, och fick två musikbegåvade barn, Henrik och Jonny, båda jazzmusiker. En del av Jonnys berättelse återges, med Jonnys tillstånd, ovan.